

Brașov, 6 Martie v.

Intr'un articol finală foia națională săsescă din Sibiu revine în numărul său de așupra ces-tiunii naționalităților din statul ungar, despre care am vorbit în revista noastră de ieri, și de astădată accentuează și mișcarea produsă în sinul poporului român prin adunările din urmă de protestare.

„Sieb. d. Tageblatt” dovedește prin această, că nu ignoră cele ce se petrec în sinul nostru, ci din contră le urmărește cu atențiune și le dă importanța ce li se cuvine.

Articolul din vorbă tractând despre caracterul poporului maghiar și despre politica maghiară cercetă mai de aproape cauzele, cari au contribuit, ca să dispară „spiritul de francheț și cavalerism” pe care, după părerea foiei săsescă, l'a posedat mai înainte națiunea maghiară; cercetă mai departe și cauzele cari au făcut să decadă moralul public, să se mărescă poftele oligarhice și să voiescă și cel mai incapabil a deveni mare și bogat fără de muncă.

Radăcina răului, care bătue societatea modernă maghiară, este — după „Sieb. d. Tagbl.” — înăscuta poftă de domnire și o bolnavicioasă grandomanie. De aci pofta de a se înmulți pe cale artificială cu ajutorul timbrului de „cinci pițule”. Nemții, Jidovii și Armenii recurg mai ales la acest mijloc spre a intra în societatea mândrilor Maghiari. Jidovii ungureni cu deosebire vedu în Ungaria o nouă Palestină și împreună cu Nemții renegați și cu Armenii, cari s'au asimilat, au distrus caracterul original al națiunii maghiare, dând nou nutremânt șovinismului. Aceste elemente rene-gate se conduc după principiul *ubi bene ibi patria* și scopul lor principal este de a dobândi posturi și de a face bani.

Astfeld, dice „Sieb. D. Tageblatt”, stările publice dela noi au ajuns la acel stadiu periculos, cu privire la care Eötvös și-a fost exprimat temerile către con-naționalii săi. La legea pentru Kisdedovuri, se va mai adauge legea planuită asupra administrațiunii de stat; atunci toate mijlocele de putere în stat vor fi în mâinile Maghiarimei, cu scop de a se construi statul unitar maghiar după propriul recept. Apoi continuă așa:

„Profeșirea lui Eötvös, cum că rezultatul unei politici de maghiarizare forțată va fi, că antogonismul ce este îndreptat acum în contra limbei maghiare se va îndrepta în contra statului ungar, în contra integrității țării, — încă nu s'a implinit și se nici nu se implinesc. Avem firma convingere, că astăzi nici o naționalitate a Ungariei nu și doresce bună-tățile, ce le-ar putea câștiga în regatele vecine, că prin urmare nici una nu merită imputarea unei gravități în afară, imputare ce se face cu mai mult zel decât tact politic. Stă în puterea Maghiarilor de a mulțumi aceste naționalități și a le face să se alipsească cu credința de patriă. Slavii Ungariei au amuțit și emigrăză. În Serbia s'a făcut o schimbare care se atribue influinței rusesce, la care însă fără îndoială a contribuit și frățietatea și politica de naționalitate a Maghiarilor. Românii numai liniștiți nu sunt. Conferența națională, ce au ținut o anul trecut și adunările de protestare de acum, cari urmăză în mare număr una după alta, sunt o viuă dovadă, că ei până astăzi încă n'au lăsat să fiă înlăturați din viața publică și că voiesc să devină fericiți aici în patria lor propriă. Dér și ei emigrăză tare și din incidentul ces-tiunii ardene s'a format în România vecină liga pentru dezvoltarea culturală a tuturor Românilor și s'a lătit

în totă țera. Cu același privilegiu a discutat și presa germană, franceză și italiană politica de naționalitate a Maghiarilor în mod puțin măgulitor pentru ei. Sașii de asemenea emigrăză. Pușini din ei cred, că în impregiurările de față se poate face pace cu națiunea conducătoare. Tractarea, ce au întâmpinat o deputații lor cu ocaziunea desbaterilor asupra asilurilor de copii, ne-au adus viu aminte de glorioasă eră a lui Tisza și ne arată la ce ne putem aștepta în viitor...”

Tote'su adevărate câte se constată aici. Intrebăm însă aș din nou: este ore destul cu constatarea această? Este de ajuns a dovedi, că politica nesinceră maghiară are tendința de a amăgi lumea și că se va sfârși cu o teribilă sinamăgire? Nu este ore de lipsă, ca aceia, cari s'au convins de atâtea ori, că cu curentul domnitor de aș nu se pot împăca nicidecum, să se gândescă odată serios la singurul mijloc de scăpare, ce a mai rămas: acțiunea solidară a naționalităților?

Cu aceea că vor tăce când protestăză Românii și vor aproba apoi în câte un articol de ziar procederea acestora, Sașii, Sârbii și Slovaci nu vor aduce nici un serviciu cauzei drepte a celor a-supriți.

CRONICA POLITICĂ.

Ministrul președinte austriac contele Taaffe, caută acum să se înțeleagă cu capii de partide ai noului parlament. Spre acest scop în zilele trecute, scrie „N. Fr. Presse”, el a avut o convorbire cu conducătorii stâncei, Plenner și Chlumecky. Pe cât s'a putut afla însă, rezultatul acestei convorbiri pare a fi puțin îmbucurător. Nu numai că nu s'a ajuns la nici o înțelegere asupra compunerii viitoare majorității, dér se pare că contele Taaffe preferă a intra în noua sesiune a parlamentului, fără un partid al guvernului și a-și forma

casu în casu majoritatea. Acest program al contelui Taaffe, esclama „N. Freie Presse” este cel mai rău posibil. De mirat este însă, că programul de a guverna fără o majoritate sigură, este adoptat de același guvern, care la 25 Ianuarie a declarat, că *din cauza șovditoare și nesigurei majorității*, s'a vădit nevoit a propune coronei disolvarea parlamentului. Este posibil că starea actuală se se schimbe în curând. Până la convocarea parlamentului, se pot schimba încă de mai multe ori vederile de acum.

Refugiații din Bosnia și Herțegovina, după cum i se scrie din Belgrad ziarului Moskovskija Viedemosti, au redigat un memorandum, în care se ocupă cu trista situațiune actuală a provinciilor ocupate și cer, ca Austria să redea aceste provincii sultanului turcesot. În ces-tiunea această, refugiații s'au adresat la beiful Mehmed-Ali. În scrisoarea acestuia, se dice între altele: „În numele poporului sârbesc din Bosnia și Herțegovina, te rugăm să intervi pe lângă prea milostivul nostru împărat și sultan și să-l rogi, ca să trimită tuturor cabinetelor din Europa protestul nostru în contra acelei stăpâniri deșositate, nelegale și tirane, pe care o eseriază Austria în Bosnia și Herțegovina. Roga pe Sultanul, ca să-și pretindă dela Austria înapoierea teritoriilor locuite de Sârbi, cari sub stăpânirea Sultanului trebuie să-și păstreze autonomia lor.”

Pressa rusescă scrie foarte favorabil asupra noului ministeriu Florescu din România. Așa ziarul „St. Petersburgskija Viedemosti” crede, că prezența d-lui Catargiu în cabinetul român, măresce influința Rusiei în România. Er despre fostul cabinet Manu dice, că acesta a fost compus din diferite elemente heterogene. Apoi vorbind despre opozițiunea, ce a întâmpinat o cabinetul Florescu în cameră, dice, că ministrul Catargiu are foarte mulți dușmani, cari se îndoiesc de patriotismul lui, fiindcă are simpatii rusesce. Despre pozițiunea României față cu tripla alianță, dice: „Cercurile din Viena sunt alarmate, în privința atitudinii ce-o va lua

FOILETONULU „GAZ. TRANS.”

Ceva despre trecutul și prezentul Bucovinei.

[Fine.]

Acum se vedem, ce-i și cu aceea toleranță, care totu cu acel sunet mare au trimbițat-o și o trimbiț și astăzi — au trambiat-o, adică, când se ocărnuia Bucovina din Lemberg, și o trimbiță acum, aici în țera.

Ce însemneză cuvântul toleranță, soimă; am spus-o și aici mai sus.

Toleranță-i însă, întrebăm, aceea, că se trimiseră din Galiția la noi popi de lege străină, de o lege adică, de care nu se scia aici și se trimiseră încă cu titlul de misionari, ca la un popor păgân, și nu creștin, precum e poporul pământean al Bucovinei, și cari popi apoi adimeneau pe poporul nostru ortodox, să și lapede legea părinților săi, prin care adimeniri atâta scandală și vrazbă se aduse între părinți și copii, între frați și surori, între rudeni și ru-

denii, era în țera — spirite agitate și chiar și neliniște socială?

Pe vremea Turcilor și Fanarioșilor, atari lucruri provocătoare de totu resemntul moral nu se pomeniau în Bucovina. Cum se nu turbure dec aceste și alte asemenea nefastități scârbose pe poporul autohton al Bucovinei și, totu în defavorul prezentului, cum s'ar pute, ca el să nu și aducă aminte de acele vremi, când atari infestări scârbose n'avea a îndura? Sunt atari lucruri omogene cu loialitatea în sensul intențiunilor binevoitoare ale Tronului către Bucovina și către populațiunea ei istorică?

Și acum, apropiindu-ne spre sfârși-

*) Uitat'au acei „misionari”, ce mulțumire și liniște sufletească au produs în populațiunea rutenă ortodoxă din Galiția luarea ortodoxiei dela străbunii lor? — De au uitat, cetescă „Istoria reformatiunii în Polonia” de Contele Valerian Krasinski, Lipsca 1841, și cea a lui Nicol. Banteș-Kamenski, Moscva 1805, și credem, că de au inimă și astăzi li-s'a revolta.

tul acestor espunerii, să atingem pe scurt și timpurile mai noue.

Din numai puținele lineamente, ce le-am atins aici, va cunoșce ori și cine, că suprema autoritate a Austriei la anul 1786 nu spre alt scop și nu cu oșeri cari reserve secrete a încredințat administrarea Bucovinei Guvernului din Lemberg, decât cu scopul și cugătățile ce le-a arătat Austria pentru Bucovina la primirea ei dela Turcia, și apoi acest scop și cugătățile le-a și manifestat ea prin timpul de mai de ce an ai administrării Bucovinei, adică prin administrarea militară, urmată nemijlocit după luarea Bucovinei în posesiunea sa.

Totu așa, din puținele, ce le-am spus până aici, va fi vădit ori și cine, că Guvernul din Lemberg nu și-a implinit mandatul său în sensul celui scop și cugătărilor, ce le-a avut Tronul Austriei față cu Bucovina. Parte birocrății și parte Polonii din Lemberg nu privă Bucovina de o țera cedată Austriei în mod amical și cu condițiun de

„status quo”-ul legal, cari condițiun Austria le-a și garantat; ci ei privă Bucovina parte de un pașalic de status quo-ul turcescu, adică arbitrar, și parte de un „Botany-Bay” al Franței, și întru acest sens alternativ ei, birocrății și Polonii din Lemberg, și trată pe biata Bucovină prin mai bine de șese-dec de ani.

III

Venind anul mântuirii poporilor, 1848, se scie, că bărbații Bucovinei, cei mai demni și mai distinși patrioți, s'au grăbit a scote Bucovina de sub acea tratare Lembergiană și a-i redobândi starea potrivită și convenită în sensul caracterului populațiunii sale autochtone și în sensul garantatului status quo dela încorporarea Bucovinei cu Austria.

Aceste le arată și astăzi petițiunile și solicitările reprezentanților Bucovinei din anul 1848 și mai târziu, subșternute împreună cu memorandele lor motivătoare, la Tron, la minister și la Senatul imperial.

Ce arată apoi și diploma prea înaltă.

acum România față de tripla alianță. România se mărginesce cu Bulgaria și prin poziția ei geografică între Rusia și Austria, va putea juca un rol important în procesul de absorbție din peninsula Balcanică. Acesta e motivul, pentru care cei din Viena urmăresc cu îngrijire toate fazele pressei române.“

În zilele aceste a adresat Parnell către Irlandezii stabiliți în America un **Manifest**, care are scopul de a înlesni lucrarea Parnelliștilor trimiși peste Ocean pentru colectarea în bani. Numai mulțămirea sprijinului financiar din America, s'a putut la 1880 face ceea puternică mișcare a *ligei irlandeze*. Fără ajutorul Irlandezilor americani, — dice Parnell în acest manifest, — Irlanda nu ar fi putut nici un moment ridica capul în contra apăsătorilor ei. În genere poziția Irlandei în cei cinci ani din urmă, a fost posibilă numai în urma sprijinului venit din America. „Toți cari posedă curagiu și statornicie, s'au adunat în Irlanda în jurul meu. Speru a mă pute adresa către D-vostre cu o mai mare încredere ca la 1880, oerând sprijinul vostru, spre a fi încă odată în pozițiune de a pute dobândi pe cale constituțională libertatea și prosperitatea Irlandei.“

Ungurii și Croații.

„*La Nouvelle Revue*“ din 1 Martie 1891 publică un articol semnat de D. Louis Richard, intitulat „vers Constantinople“ în care descrie o călătorie ce a făcut-o prin Croația. Eată ce se dice între altele în acest studiu relativ la Unguri:

„Ungaria este țera tragediilor, unde inundațiile acoperă câmpiile și dărâmă orașele, unde satele sunt distruse de focul pe care vânturile le alungă înaintea lor, unde este încă fomete. Ungurul a păstrat încă o parte din întreprinderea străbunilor săi din Asia: cavalerii mongoli, bătorii de sânge omenească, rămași păgâni până în veacul al XI-lea. Elu (ungurul) crede, că vechia sa menire regulăz menirea sa prezentă: că trebuie să stea în mijlocul populațiilor slave pentru a le violenta, ca Hunii și Avarii, cari l'au precedat în aceleași câmpii. Elu nu admite justiția decât pentru el însuși, niciodată nu a admis-o pentru ceilalți. Vechia istorie a unirei Ungariei cu Croația, nu-i decât istoria lungului șir de usurpări făcute de Unguri. Când regele Ungariei, Koloman, a fost chemat de Croați (1102) Croația era un regat independent, care la stângerea dinastiei naționale, alegea liber un suveran cerându-l de la el respectarea drepturilor naționale: era o „unire personală“, nimic mai

multă. Dér trebuința de dominațiune face atata parte din carnea și sângele ungu-rilor, încâtă nici unul din regii lor, ori cărei rase, ori cărei vécă ar fi aparținut, Angevin, Iagelon, Habsburg, nu ar fi putut să-și amintescă aceste prime condițiuni, cari încunjurase chemarea sa la tron. Toți încercară să atingă drepturile statelor: Ladislau punend episcopatul din Agram sub atârnera primatului unguresc dela Strigoni, Ludovic I. fusionându înpreună finanțele croate și cele unguresc, Maria-Teresa organizându Croația în șapte comitate, și punend în capul făcărui comitat un guvernor a căruia numire și-o reserva. Dela 1825 până la 1830, grija cea mare a vieții unguresc fú de-a introduce limba maghiară ca limbă oficială în Croația și de-a face să se acorde drepturi civile protestanților în această țera de catolicism infocat, unde Banul, Toma Erdödi, declarase, că ar prefera să vadă Croația cu totul separată de Ungaria decât să audă dicenduse, că „ciuma protestantă“ se introduse sub guvernamentului său: acestea erau numai două din miile de măsurî nepolitice, prin cari dela 1822 până la 1848 excitându sentimentul național al Croaților, Ungurii își arătau voința de a fi stăpâni cu ori ce prețu.

„Sarcina nu le-a fost prea grea în starea de lucruri creată prin pactul din 1868. N-au avut decât să falsifice una din roțile mecanismului constituțional, care era foarte delicat. Este ôre un fapt politic, care se spuie mai mult despre regimul Transilvaniei, decât prezența la Pesta a unei majorități maghiare compacte, pe când abia un sfert din populația Transilvaniei este maghiară? Ungurii excelază în arta de a manipula alegerile și acestei arte folositoare dătoresc ei, la Agram ca și la Pesta o majoritate filo-maghiară, care pentru nici un om de bunăcredință nu reprezintă opinia țerei. Pentru a avea o idee de presiunea electorală, așa cum se practică în Orient, trebuie să culegem din gura marturilor istorisirea scenelor ce se petrec lângă urne în Croația. Aici se escortază cu jandarmi, sub pretext de discursuri sedițioase, prelații, cari sunt toți naționaliști. Dincolo, se trimetă jandarmi la alegeri pentru a împiedea pe oratori. La Djakovo, unge candidatul naționalist era una din personalitățile cele mai distinse ale Croației, șeful opoziției moderate, contele Vojnovici, sub ferestrele episcopului Strossmayer, un escadron de cavalerie a șarjat pe alegătorii, cari veneau să voteze. Regisorul bunurilor episcopului, care însoție pe stăpânul său în sala alegerilor a fost arestat și pus în închisore, înpreună cu *unspredece* alegători. La urmă, adversarul

contelui Vojnovici a fost proclamat ales cu *unspredece* voturi. Asemenea proceduri justifică numele, pe care Croații îl dau peridei prezente a istoriei lor. Dela 1868 până la 1873, a fost epoca luptei: dela 1873 până la 1879, epoca Banului național, Ivan Mazuranic, marele poet: de atunci, Croația a intrat în perida *maghiarisării*.

„Pentru un Croat, a-și numera plângerile, este a face prooesul regimului actual în cele mai mici detalii. Croatul nu vede în actele guvernului, decât pregătirea savantă a unei generațiuni devotate ideii unguresc și un vast plan de apăsare pentru cultura slavă. Prin Dietă și prin Banu, care e numai un prefect unguresc, țera întregă e cu totul la placul guvernului din Pesta. Limba croată, de pildă, trebuie să fiă întrebuințată exclusiv, după compromis, pe totu teritorul croat. Dér, pentru-că drumurile de feru sunt în mâinile Ungurilor, nu numai agenții lor sunt de naționalitate maghiară, ceea ce e o violare a compromisului, dér, în gârî, afșele sunt scrise în unguresce, ceea ce e o altă violare a compromisului, și o catedră de limbă unguresc, catedră firesc fără auditori, a fost creată din oficiu de către guvernământul la Universitatea din Agram. Acestă cestiune a limbei nu-i așa de neînsemnată precum s'ar pute crede. În Orient prin limbă se afirmă naționalitățile tinere. În stradele din Agram, în 1883, simpla prezență a unei inscripții în limba maghiară, a provocat o răscoală sângeră. Croații se temă că, decât a interveni un triumf politic al vrăjmașilor lor, înfrângerea Rusiei de pildă, limba ungurescă să nu fiă introdusă pretutindeni cu forța, cum s'au făcut încercări cu limba germană în timpul peridei reacționare a ministerului Bach. Întreprinderile Ungurilor în contra limbei naționale nu sunt de altă-mintrelea decât a mîia parte din atacurile Ungurilor în contra autonomiei croate. Noua împărțire a țerei în comitate și districte, este o operă de centralizare care, sfărmand vechiul control local al adunărilor de interesați, a înarmat, cu o putere absolută, pe câțiva prefecti devotați guvernului. Pentru a astupa glasul opiniei publice, s'au votat în Dietă o mulțime de legi; cari constituiesc un adevărat arsenal de apărare și de atac, în care guvernul lucrează după gust. S'a suspendat inamovibilitatea judecătorilor. S'a prezentat o lege inadinsă pentru a se pune în Agram un fel de înaltă funcționar superior primarului ales, un *Oberbürgermeister*, investit cu un drept de suspensiune. În aplicarea legilor, o severitate draconiană este cuvântul de ordine dat tribunalelor,

cari sub baniera procurorului generalu (un tineru de trei-deci de ani, fost secretar al Banului!) judecă „tambour battant“ pe adversarii guvernului. Modul cum se tratăz presa independentă l'am arătat. În 1886, când D. Riviere făcu în Croația acea vizită, pe care a istorisit-o în curioasele sale articule din „*La Revue française*“, găsi pe primul redactor al diarului „*Pozor*“ în temniță, pentru că a reproduș o notiță dint'o fôia străină, pe care autoritatea o găsise injuriôsă. Se cunosc altele două condamnări suferite, în Decemvre și Ianuaru, de către *Obzor*: 2000 fl. amendă și două luni de închisore redactorului responsabil, pentru un articol ce critică „autonomia țerei;“ 2500 fl. și două luni închisore primului redactor, pentru o notiță publicată despre mareșalul Moltke cu ocazia aniversării acestuia.“

„Starea economică a țerei face obiectul tinguirilor celor mai vii. Contribuțiile în Croația apasă mult mai greu asupra contribuabilului, decât în Ungaria, primul avocat din Pesta plătesce o patentă de 1,600 franci, dér face de cinci ori mai multe afaceri decât primul avocat din Agram, a cărui patentă este aproape egală cu a sa: 1,500 franci. La țera fiscală procedeză la împlinirea dărilor cu o rigore extremă: vinde până și vaca și patul sormanului. Resultatul este pe de-o parte micșorarea afacerilor, pe de altă crearea în scurtă timp a unui proletariat agricol într'o țera, unde această pestă ar trebui să fiă cea mai necunoscută“...

SCRILE ȚILEI.

Iubileul regelui Carolu. Se asigură, că dintre familiile domnitore străine voru sosi în Bucuresc, cu ocaziunea iubileului de 25 de ani al regelui Carolu, următorii: Regele *Oscar* al *Svediei*, principele de *Wales*, moștenitorul *Angliei*, principele-regent *Leopold* de *Bavaria*, principele *Ernest* de *Hessa* și principele *George* de *Grecia*. Guvernul franceș și regele Belgiei voru fi reprezentați prin nișe deputațiuni conduse de generali. Diarul „*Kreuzzeitung*“ scrie despre această următoare: „Moștenitorul tronului român, în timpul petrecerii sale din Berlin a invitat pe *impăratul* *Vilhelm II*, în numele regelui Carolu, să i-a parte la serbările iubileului din Bucuresc. Impăratul răspuse, că elu bucurôs aru întreprinde o scurtă călătorie în România, totuși e întrebarea, că ôre îi voru permite afacerile guvernului, să lipsesc în luna lui Mai din țera. Germania, continuă „*Kreuzzeitung*“, va lua în considerațiune și dispoziția ce domnesce la curtea austriacă, așa încâtu se

din 9 Decemvre 1862, prin care Majestatea Sa împăratul nostru prezentu s'a îndurat prea grațiosu a și asculta solicitările Bucovinei prin acei ai săi bărbați și a acorda Bucovinei autonomia administrativă? — Acea diplomă arată, că totu acele motive sunt considerantele acordării autonomiei Bucovinei, pe care le-au slevat și solicitările mandatorilor Bucovinei pentru autonomisarea ei; motivele sunt adevăz acelea, că Bucovina cu poporațiunea ei istorică nu e omogenă cu Galiția, că interesele și trebuințele endemice acelei poporațiuni oer altă considerare și tratere, că poporațiunea Galiției, și în fine, că Guberniul Galiției din Lemberg în administrarea Bucovinei n'a corăspuns justelor și părintescilor cugetări și intențiuni ale Tronului către și pentru acea poporațiune autohtonă a Bucovinei, arătate acele cugetări și intențiuni prin garantatul *status quo*.

Aceste motive, dicem, sunt și punctul principal în citata prea înaltă Diplomă împăratăscă, prin care se acordă Bucovinei autonomia ei administrativă.

Și aceste motive considerante nu sunt ceva nou, ci ele sunt parte continuarea ordinațiunei supreme citate de noi aici prin Nr. gubernialu 49,922 din anul 1826 în scopul *ameliorării statului quo* în Bucovina și parte *neschimbăteata* seu continuitate atributelor supremelor Guverne în Austria cu privire la Bucovina dela Impăratul Iosif II încôce sub a cărui domnire a și venit Bucovina la Austria, cum enunță și declară aceste reprezentantul statului în dieta noastră din acestu an și anume în ședința ei a VI-a.

Spună-ne deci cineva, ce înțelesu ar avé stăruirile patrioților noștri îndigeni pentru câștigarea autonomiei Bucovinei și ce sensu aru avé și câștigarea acelei autonomii, decât n'ar fi și *folosul factic* al acelei autonomii în *sensul motivelor* solicitării și câștigării ei? Și cine au fost aceia, cari au stăruit cu totu zelul național și patriotic pentru câștigarea autonomiei Bucovinei? Fost'au ôre aceia, cari au venit încôce după încorporarea Bucovinei la Austria, aceia, cari au cuvintele „loialitate“ și

„toleranță“ pe buze, dér în inimă și în faptă se vâdescu cu — specule contrarii acelor cuvinte? Nu; aceia au fost Hurmuzachienui, Vasileenui, Mustățenui, Stărcenui, Petrinenui, Flondorenui, Costineni, Taboreni, Grigoreni, Popovicenui, Zoteeni, Cristieni și alții, toți frunțășimea pământenilor istorici ai Bucovinei.

Cum deci socotă acei loiali și toleranți cu gura, că, după-ce Românii, antecesorii acestor bărbați și antecesorii poporului istoric-pământeanu al Bucovinei, dreptu prețu de câștigare și de apărare al acestui pământ al Bucovinei în deci de răsboe crunte și-au dat sângele lor, și după-ce descensorii și nepoții acelor Români, bărbații numiți, în simțul lor etic-național și patriotic, au asudat în interesul nămului și țerii lor, ca să câștige autonomia Bucovinei, acea autonomie apoi, dela pré grațiosul nostru Impărat, în prea înalta și părintesca considerare a motivelor istorice, naționale și confesionale ale acelu nămu din Bucovina au și dobândit-o, pentru care nămu respectivii bărbați ai noștri au și solicitat-o: — cum socotă,

dicem, acei loiali și toleranți — cu gura, că consecințele și folosele factice ale acelu prețu de sânge scump al poporului primordial al Bucovinei și folosele și consecințele factice ale asudării nepoților acelu popor pentru câștigarea autonomiei patriei lor mai înguste, să o tradeze și să o privească acum nișe fragmente venite de eri în țera, dreptu ca o masă gătită pentru dănele? . . .

Amu dîș în broșurica noastră de anu, că noi, autochtonii Bucovinei, cu tôte, că cum vâdurăm aici, patrioții români ai Bucovinei, în interesul nămului lor din această țera au solicitat și au câștigat autonomia administrativă a Bucovinei, nu pretindem mai mult, decât dă constituțiunea austriacă tuturor celorlalte popore ale sale: totu aceea și astăzi dicem, dér n'am dîș și n'om dice nici când, că a *mâna temeurilor* și *motivelor* pentru câștigarea acelei autonomii, noi drepturile și trebuințele poporațiunei autochtone a Bucovinei le vomu ceda superiorității *altora* în țera, cari ei veniră la noi și nu noi la dăneș.

pöte presupune cu hotărare, că visita împăratului Wilhelm numai atunci se va face, decât și împăratul Francisc Iosif va sosi la Bucuresci. Sciri din Petersburg, sosite la Berlin, auunță în fine, că marele duce Vladimir va reprezenta pe Țarul Alexandru la serbătorile din Bucuresci.

Documentul de pe timpul Sf. Stefan. Cu ocaziunea aranjării arhivei din Vesprimă, după cum scrie o foia de acolo, s'a aflat un document interesant, care este datat din anul 1009 și este iscălit de St. Stefan. Documentul este redigat în limba latină.

Exposițiuni agricole, se vor face în anul acesta în orașele din România, Craiova, Galați și Iași.

Invitare. Profesorii gimnaziului real din Slatina invită la Balul gimnaziului, împreună cu tombolă, ce va avea loc Sâmbătă în 23 Martie v. c. în Salonul Casinului. Venitul curat al acestui bal este destinat pentru completarea bibliotecii și a muzeului gimnaziului. Inceputul la 9 ore seara. Intrarea de persoană 2 lei.

Suprasolvirile și ofertele maritimăse pentru acest institut cultural, se vor publica cu mulțumită pe cale Țiaristică. — Toaleta obișnuită.

Teatru. Măne Joi se va reprezenta pentru a doua oară escelența piesă „Ein Regimentsarzt“ de Karl Morré, în beneficiul simpatizantului comic Teodor Münnel.

Unu contra-memoriu.

Tinerimea universitară maghiară din Budapesta s'a hotărât a răspunde la memoriul tinerimei universitare române din Bucuresci. Etă ce cetim în privința acăsta în „Egyetértés“:

„Scopul tinerimei este a documenta într'unu memorandum voluminos, că acușările îngrămădite asupra națiunii maghiare în memoriul studenților universitari români sunt nefundate și acestu memorandum tipărit în mai multe limbi va fi răspândit în statele occidentale ale Europei. Ideia emană de la Rényi József, jurist, care încă înainte de apariția memoriului românesc a făcutu în-trebare în cestiunea acăsta la tinerimea universitară română. Totu dănsul a convocat în 16 Martie o conferință a tinerimei maghiare, care a hotărât a răspunde la memoriul tinerimei române. Despre decursul conferinței dăm următoarele:

Rényi József stud. jur. a deschis conferința și înainte de toate a arătat cuprinsul memoriului tinerimei române. „Memoriul, — Țice el — în contra datelor oficiale statistice, susține acea minciună, că din populațiunea Ungariei abia 30 procente sunt maghiare și că acestu elementu dominor relativ puținu la număr, asupresce pe locuitorii

români din Ungaria. Apoi în care stată alu Europei sunt naționalitățile în pozițiune mai avantajosă, decât nu tocmai la noi? Mai Țice memoriul, că noi îi prezentăm pe Români ca pe o rasă sălbatică ca pe unu elementu de disordine. E japtu, că Români au fost totdeuna unu popor sălbatic, (sic!) pildă la acăsta varsarea de sânge dela Aiud din 1848 și afară de acăsta șirul lung de crudelități săvârșite de către Români.“ După aceea a făcutu următoarea propunere, care s'a și primită de către înțregă tinerime:

„In afacerea răspunsului la memorandumu antimaghiar alu tinerimei române universitare, tinerimea maghiară universitară pornesce o mișcare, ca în interesul onorei politice a națiunii maghiare se combată cu-o forță neresturnabilă prin fapte și date, înaintea străinătății, aserțiunile nefundate ale tinerimei române.“

Conferența a alesu o comisiune de 12 membri cari vor face pregătirile necesare. Voru s'provocă toți tinerii universitari și academici din țera a se alătura la pornirea celor din Buda-pesta. Tinerimea maghiară, speră, că în acăstu scopu va primi ajutoru atât materialu cât și spiritualu din partea Kulturgygyletului. Cunoscutu etnografu romanofagu Dr. Réty Lászlo încă și-a oferit concursul său la redactarea memorandumului.

Corespondența „Gaz. Trans.“

Din comit. Sălagiului, 1 (13) Martie 1891.

O deosebită bucurie trebuie să ne umple inima vădendu, cum Români de prin toate unghiurile acestei nefericite țeri își ridică glasurile lor puternice în potriua celui mai nou și celui mai monstruosu făt al maghiarisării, zămislit în capetele nesocote ale unor șovinisti de felul lui Csáky et Comp., cum este proiectul de lege pentru „Kisdedov“-uri.

In deosebi am dorit să vedem ridicandu-se, împreună cu ceilalți frați ai lor, Români de prin comitatele: Bihorul, ținuturile Mărgitei, Sechelhidului și celelalte; Sătmăru, ținutul Țerei Oașului în deosebi; Sabolciului, ținutul Nirului, Aradului, Ugocei și mai pe sus de toate comitatul Maramureșului; apoi comitatul Bichișului și cel alu Cenadului scl. Veseli și mândri ne-am simțit, când cetiram convocarea conferinței din Margita a alegătorilor români din cercurile electorale ale Careilor mari (comit. Sătmăru), Mărgitei, Sechelhidului, Biharei (comit. Bihoru), Calăului mare (comit. Sabolciu) cum și convocarea alegătorilor români din întregu comitatul Aradului; am rămas însă nemulțămii față cu celelalte comitate pomenite mai sus și nemulțămii în deosebi față cu Maramureșul, dulcea țera a lui Dragoșu, unde până acuma nu scim să se fi ținut nici un fel de întrunire în cauza

unei cestiuni atât de momentuoase și grave pentru noi Români.

Nu înțelegem, cum ar pute să rămână indiferentă tocmai Marmăția, căci doră destul a fostu pentru ea atenta-tul la limba tinerilor noștri români, cari se cresc în liceul reformatu din Sighetul Marmăției; cel puținu acum, când se atentă chiar și la sanctuarul familielor noastre, ne simțim în dreptu de a aștepta, ca să vedem mișcandu-se și Marmăția în frunte cu vrednicul vicar alu ei, d-lu T. Budu, căci până va fi sancționată acăsta lege, totu mai puținu trage nădejde de a scăpa de furia amenințătoare.

Dér apoi Măcăul din comitatul Cenadului ce face? Ugocea, Bichișul și celelalte vre-o două ținuturi unde sunt?

Dare de sémă și mulțamită publică.

Clușiu, 15 Martie 1891.

Spriznul și interesul viu, cu care a fostu întâmpinat concertul tinerimei române din Clușiu în anul trecut din partea on. publicu român, a datu acestei tinerimi îndemnul, ca să continue și în anul acesta întreprinderea acăsta atât de nobilă.

Scopul celu urmăresce tinerimea prin aranjarea de concerte în fa-care anu, se vede, că a aflat resunetu viu în inimele tuturor Românilor rîvnitori de binele și prosperarea tinerimei studioase. Sunt prea bine cunoscute ori și cui greutățile, cu care împreună creșterea tinerilor români pe la universități, în atari împrejurări tinerimea ca să-și potă ajuta sie-și, venitul curat al concertului l'a destinat și în estanu: „pentru ajutorarea tinerilor s'ermani la inscrieri și depunerea esamenelor“.

Inregistrăm cu cea mai mare plăcere, că concertul din 26 Februarie 1891, pe lângă succesul moral bine-cunoscutu on. publicu atât din raportele foilor locale, cât și a celor românesci și-a avut și în ceea ce priveșce starea materială succesul dorit, despre ce subscriși în numele Comitetului aranjatoru venim a încunoscinti on. publicu — până ce vom pute stabili bilanțul definitiv — despre venitele acăstu concertu.

Inainte însă de a trece la raționare, subscriși în numele comitetului și a întregi tinerimi, și țin de datorință a aduce pe acăsta cale sincerele sale mulțamite d-lui George Popu de Băseșci, care a pus la dispoziția universitarilor români prin d-lu adv. Franciscu Hossu-Longinu, suma de 50 fl. v. a. pentru seara concertului, care sumă s'a și întrebunțat conformu dorinței donatorului, precum și d-lui Duhony, decoratorul salei, care pe lângă aceea, ca n'a decorat sala forte cu gustu, a donat și în scopul filantropicu alu concertului suma de 10 fl.

Premiendū aceste, trecem la darea de sémă a concertului, unde vom arăta: 1) suprasolvirile din seara de concertu; 2) ofertele maritimăse sosite până la scrie-

rea acăstu raportu și a 3 a contribuiri-venite prin colectele*) esmise.

1. Au suprasolvit în seara concertului d-nii: Iuliu Coroianu, adv. 4 fl.; Stefanu Moldovanu, stud. jur., 4 fl.; Dr. Gregoriu Silăși 3 fl.; Teodoru Nicoră, comerciantu 3 fl.; Ioanu Laslo, protop. 2 fl.; Leontinu Popu, jude la trib. 2 fl.; Dr. George Ilea, adv. 1 fl.; Gabriel Finali, stud. filosofu 1 fl.; Dr. Ioanu Comăria, medicu 1 fl.; Ioanu Cioplea, funcționar la calea ferată 1 fl.; Ioanu Sliamă, stud. jur. 1 fl.; Laurianu Voda, stud. med. 1 fl.; George Banguru, economu 50 cr., toți din Clușiu.

Dr. Teodoru Mihalyi, adv. în Deșiu 6 fl., Vasile Moldovanu, Boziașu, fostu președinte la sedr. orf. 5 fl., Alesandru Moldovanu, propr. în Chirilău 4 fl., Lupu, propr. Gherla, 3 fl.; Nicolae Hossu 3 fl., Dionisiu Simonu, propr. în Sangeorgialu de câmpia 3 fl., Lica, adv. în Bistrița 3 fl., Dr. Manu, adv. în Bistrița 2 fl., George Săndor, propr. în Cuiășdiu 3 fl.; Franciscu Hossu Longinu, adv. în Deva 2 fl., Severu Barbu, compt. în Reghinu 2 fl., Nicolau Tincu, preot 1 fl., D-na Fani Leményi propr. în Iclodu 1 fl., Ludovicu Csato, adv. în Blășiu 1 fl., Ioanu Mesarosu avocatul în Turda 1 fl., Berinde, protop. în Seini 1 fl., Dr. Vasile Lucacu, preot în Șişescl 1 fl., Dr. Vulcanu, adv. în Reghinu 1 fl., Leményi, protopopu în Borsă 1 florinu, Simeonu Russu, în Deșiu, 50 cr.

(Va urma.)

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS.“

(Serviciul biroului de coresp. din Pesta)

Roma, 18 Martie. Principele Jerome Napoleon a răposat aseră.

Oradea-mare, 18 Martie Membrii partidei liberale din consiliul municipal alu comitatului Bihorului, au luat hotărarea de a se propune menținerea comitatului aviticu.

DIVERSE.

Inălțimea omenilor din diferite state.

După o statistică stabilită de către comitetul antropometricu alu Asociațiunei Britice din Londra, înălțimea mijlocie a cetățenilor din diferite state ale Europei este următoarea: Englesii și Norvegienii 1.70 metri; Români, Danesii și Holandesii 1.67 metri; Elvețienii, Rușii și Belgienii 1.66 $\frac{1}{2}$ metri; Francesii și Germanii 1.66 metri; în fine Italianii și Spaniolii sunt cei mai mici, ei au o înălțime medie de 1.65 metri.

*) On. d-ni colectanți sunt rugați, ca pentru a pute statori bilanțul câtu mai îngrabă, să binevoiescă a ne înapoia colectele cu ori ce rezultat în timpul celu mai scurtu.

Numere singuratică din „Gazeta Transilvaniei“ a 5 cr. se pot cum-păra în tutungeria I. Gross, și în librăria Nicolae Ciurea.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor responsabil interimar: Gregoriu Maior.

Sperăm însă cu totă siguritatea, că acei compatrioți ai noștri, cari au ostenit pentru câștigarea autonomiei noastre, vădendu că nisce fragmente din țera vrău deja să facă cu populațiunea istorică și autohtonă a Bucovinei aceea, ce făcu „ariciul“ din fabulă cu „guzanul“, voru reclama drepturile câștigate prin autonomia Bucovinei, și voru reclama acele drepturi și noi pururea și cu totă țaria în favorul acelora, în alu căru favor și interesu autonomia Bucovinei s'a și cerut și în a căroru considerare din grația Maiestății Sale Împăratului nostru acea autonomie am și câștigat'o.

Frădăruțul nou, Noemvre 1890.

Iraclie Porumbescu,
parochu.

IRMA.

O schiță de contesa Anna Pongracz; trad. de Camil B...

Ea era de o natură nobilă, puternică și adăncă în toate simțirile ei.

Iubia pe unu bărbat, care nu era

demn de ea. Inse ea nu scia, că elu e nedemn.

Iubirea ei orbă o amăgise, ea vedea numai calitățile cele bune, pe cari le avea: amabilitatea lui veselă, inima lui bună, strălucitorile lui talente spirituale. Mai târziu numai, după ce devenise logodita lui, îl cunoscă în ființa lui ade-vărată.

Buneța lui era superficială, ca a tuturor omenilor ușuratici și slabi, aceea dispăre îndată ce era vorba să aducă o jertfă seu chiar numai a suporta o neplăcere. Elu era în stare să ocolască un gândacu, ca să nu lu calce, și a deșerta totu cuprinsul portmoneului seu în mâ-nile unui copil s'eracu, decât acela i ieșă în cale tocmai în o Ți de bună dispoziți; elu era în stare a duce în urma unei dame suferinde, perin și pleduri, pentru a i face unu așternut comod; dér cându, bunulu, fidelulu și iubitorulu lui tată prin nisce espresuni prea liberale, își atrăsese disgrăția unor persoane de pozițiune, fiul seu se înstrăină de el și n'a putut fi înduplecat să lu cerceteze nici chiar după-ce primi scirea,

că bătrănul tată s'a bolnăvit greu.

In timpul acăsta ochii Irmei se despăianjinară. Ea plecă singură la moșia viitorului ei socru și în decursul drumului avu idei cu minte, idei prea ou minte. Dér inima ei iubia și nu voia să lase a i se răpi amorul; se atașase cu putere de ființa simpatiei sale. Era o inimă fierbinte și scia că va iubi numai odată și apoi pentru totdeuna.

Energiosa copilă se lupta cu inima ei. „Bărbatul, pe care lu iubesc tu, e unu egoist, ce se legă de nimicuri, micu de suflet și fără caracter. Trebuie să desprețuesci ceea ce voiai să adori“.

Acăsta convingere străpungea inima ei, ca și unu stilet. Ea ceru o amănare a cununii. Mirat și iritat, dér liniștindu-se iute în ușurința ei, logodniculu ei se învoi.

Omenii își șoptiau: „băgați de sémă, n'o să se alegă nimicu din acăsta căsătorie“. Și gurile rele avură dreptate.

Intr'una din Țile Irma trimise îndă-răt baronului inelul de fidanțare, fără să adauge nici o literă din parte i.

Elu se revoltă și nu voia să înțelegă. Nu se întâmplase nici o certă între ei și după opiniunea lui, nu era nici unu motivu pentru o despărțire.

Irma se încuiase în odaia ei și nu primi pe nimeni. Baronul veni de repetite-ori la ușa ei, se rugă, imploră, o conjură să i acorde o convorbire, o asigură de amorul seu, îi faou cele mai violente și pasionate reproșuri, ea nu i deschise și nu lu mai vădu...

Elu i trimise scrisore după scrisore, ea le arunca necetite una după alta în căminu. Unu chipu de marmoră n'ar fi putut fi mai liniștit, de cum părea, că e ea.

Cât-va timp, după-ce baronul încetase cu încercările sale și plecase în călătorie, se întorse Irma érași în societate și în cerculu ei de rudeni.

Ea a mai fostu multă pețită, pen-tru-că era avută și frumoasă, dér Irma rămase singură.

I-se făcea observarea, că a devenit rece și sumbră și că nu ride nici-odată. Lumea nu vrea să înțelegă, că cu o inimă frântă cine-va nu pöte ride.

Cursul pieței Brașov.

Table with exchange rates for various currencies and goods in Brașov, including Romanian, Austrian, and German currencies.

Cursul la bursa din Viena.

Table with stock market rates from the Vienna exchange, including gold and silver prices.

Table with various market rates and prices, including interest rates and commodity prices.

Advertisement for Iosif Csik, a cement manufacturer, featuring a portrait and details about his factory and products.

Large advertisement for 'ABONAMENTE' (subscriptions) to 'GAZETA TRANSILVANIEI', detailing rates for different regions and subscription lengths.

Mersul trenurilor pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Octombrie 1890.

Extensive railway schedule table with multiple columns for routes (e.g., Budapest-Predeal, Arad-Telus) and train times.